

Serving two masters - the work as healthcare providers and retail employees in community pharmacies in Sweden

Avhandling av Kenneth Hagsten, Adjunkt, Karolinska Institutet, Stockholm, 2025. E-post: kenneth.hagsten@ki.se

Avhandlingen undersöker arbete i svenska öppenvårdsapotek, en sektor som efter omregleringen 2009 verkar i skärningspunkten mellan hälso- och sjukvård och kommersiell detaljhandel. Med över 11 000 anställda som dagligen möter omkring 370 000 personer utgör apoteken en central del av läkemedelsförsörjningen i Sverige. Farmaceuter har genom sin utbildning och legitimation ett reglerat ansvar för läkemedelshantering och betraktas som hälso- och sjukvårdspersonal, samtidigt som de arbetar i en affärsdriven miljö där försäljning och konkurrens är grundläggande villkor.

Avhandlingens tre delstudier undersöker: (I) hur apoteksanställda uppfattar och hanterar sitt arbete, (II) kontextuella aspekter som påverkar farmaceuters uppfattning av sitt arbete, och (III) vilka förändringar föreslås av aktörer inom apotekssektorn och hur de kan påverka arbetet. Analysen bygger på semistrukturerade intervjuer med farmaceuter, apotekstekniker, chefer, branschföreträdare, utbildningsanordnare och andra beslutsfattare.

Resultaten visar att farmaceuter är starkt engagerade i sitt uppdrag att tillhandahålla hälso- och sjukvård, men att arbetet präglas av motstridiga förväntningar. För att betraktas som en värdefull medarbetare upplevs krav på att även prioritera affärsinriktade uppgifter, exempelvis att bidra till försäljning. Farmaceuter utvecklar olika individuella strategier för att hantera den upplevda intressekonflikten, såsom kompromiss, undvikande eller omformning av yrkesrollen som kan förstås med hjälp av Jobcrafting. Det strukturella stödet för medarbetare att hantera de dubbla rollerna är begränsat. Förändringar som förslås av apoteksintressenter är bl a införandet av nya kunderbudanden, förbättrad samverkan inom hälso- och sjukvårdssystemet samt ökad ersättning för farmaceutiskt arbete och ökad bemanning. Argumenten för förändringarna ligger i linje med de inom öppenvårdsapotek dominerande institutionella logikerna, och arbetets påverkan diskuteras utifrån tre möjliga aspekter, fördjupning av befintliga uppgifter, utökning av den kliniska rollen och breddning av rollen inom nya områden. Även med de förändringar som föreslås av intressenterna, så förefaller spänning mellan kommersiella och professionella förväntningar kvarstå i arbetet på apotek.

Länk till avhandlingen: https://openarchive.ki.se/articles/thesis/Serving_two_masters_-_the_work_as_healthcare_providers_and_retail_employees_in_community_pharmacies_in_Sweden/28369049